

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 03-02-430/23-1777/2

Podgorica, 21.03.2023. godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA
- n/r ministru, gospodinu mr Goranu Đuroviću-

Poštovani gospodine Đuroviću,

Povodom *Predloga programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu*,
Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Dostavljenim Predlogom predviđeno je sprovođenje devet programskih linija podrške i to: Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti, Programska linija za podršku malim ulaganjima, Programska linija za podršku digitalizaciji, Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije, Programska linija za podršku internacionalizaciji, Programska linija za unapređenje marketniga, Programska linija - Vaučeri za žene i mlade u biznisu, Programska linija za početnike u biznisu i Programska linija za pružanje mentoring usluga.

Na tekst Predloga programa i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Za implementaciju Predloga potrebna su sredstva u iznosu od 3.000.000,00 € i ista su Zakonom o budžetu za 2023. godinu, planirana kod potrošačke jedinice Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma na aktivnost Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere finansijske podrške na izdatku 4319-Ostali transferi institucijama u iznosu od 2.950.000,00 € i na aktivnost Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške na izdatku 4147- Konsultanske usluge, studiji i projekti u iznosu od 50.000,00 €.

Imajući u vidu navedeno Ministarstvo finansija nema primjedbi na *Predlog programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu*.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
NAZIV PROPISA	Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu
<p>1. Definisane probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)? 	
<p>- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?</p> <p>Paket mjera finansijske i nefinansijske podrške koje sadrži predloženi akt - Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu, treba da doprinese pokretanju i daljem jačanju privredne aktivnosti, kroz osnivanje novih i podsticanje rasta i razvoja postojećih privrednih subjekata.</p> <p>Imajući u vidu tržišna kretanja i trenutno stanje u privredi Crne Gore, jasno je da se porast investicija i konkurentnosti domaće proizvodnje uz dalju diverzifikaciju privrede, nameću kao jedan od najvažnijih zadataka ekonomske politike Vlade Crne Gore a samim tim i Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma u čijoj nadležnosti su politike kreiranja i implementacije programa i mjera podrške sektoru mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika.</p>	
<p>- Koji su uzroci problema?</p> <p>Trenutno stanje u crnogorskoj ekonomiji jasno ukazuje da postojeći ekonomski model nije održiv i da je potrebno raditi na diversifikaciji privrede, stvaranju ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama, digitalnoj transformaciji biznisa, jačanju izvozne orijentisanosti i prelasku sa linealnog na cirkularni model poslovanja.</p> <p>Vodeći računa o nepredvidljivosti kretanja na globalnom tržištu i imajući u vidu činjenicu da se ekonomska aktivnost za veoma kratko vrijeme našla pod udarom dvije paralelne krize (Covid-19 i Ukrajinska kriza), Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma pažljivo je pratilo sva privredna dešavanja na međunarodnoj i domaćoj sceni, nastojeći da kreira programe podrške privredi koji će imati za cilj pokretanje i dalje snaženje privredne aktivnosti uz jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i usluga.</p>	
<p>- Koje su posljedice problema?</p> <p>Na osnovu analize stanja u sektoru mikro, malih i srednjih preduzeća, makroekonomskih pokazatelja i kontinuiranog praćenja privrednih kretanja na domaćem, regionalnom i EU tržištu, a usled negativnih posledica izazvanih uticajem pandemije COVID 19 i Ukrajinske krize, zaključuje se da je poslovanje MMSP i preduzetnika u Crnoj Gori uslovljeno značajnim</p>	

ekonomskim izazovima, gdje opstanak i dalji razvoj preduzeća zavisi od brzine prilagođavanja novonastalim promijenama i institucionalne podrške za njihov dalji razvoj i opstanak na tržištu. Sa druge strane, posebno „ranjive“ ciljne grupe su mladi i žene u biznisu koji imaju poteškoća u pristupu finansijama uglavnom zbog nedovoljnog kolaterala, loše kreditne istorije i nemogućnosti obezbjeđenja određenog iznosa sopstvenog učešća za započinjanje investicije.

- **Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?**

Oštećeni subjekti su u najvećoj mjeri preduzetnici, mikro, mala i srednja preduzeća, koji usled neadekvatnih mjera finansijsko-nefinasijske podrške nemaju mogućnost realizacije predmetne investicije, sa posebnim naglaskom na žene i mlade kao ciljne grupe kojima je ova vrsta podrške najviše potrebna upravo iz razloga navedenih u prethodnom pitanju.

- **Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa (“status quo” opcija)?**

Program za unapređenje konkurentnosti privrede koncipiran je na sistemu refundacije dijela opravdanih troškova realizacije određene aktivnosti koju preduzeće sprovodi. Princip je da preduzeće finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnešene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstva ugovorene aktivnosti, od strane Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma odobrava refundacija dijela troškova.

Subvencionisanjem dijela opravdanih troškova preduzeću se pomaže da realizuju planiranu investiciju, što sa druge strane doprinosi jačanju konkurentnosti kako samog preduzeća tako i ukupne crnogorske ekonomije usled izazova sa kojima je većina preduzeća suočena u pogledu nemogućnosti obezbjeđenja finansijskih sredstava.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**

Opšti cilj Programa je:

- Podsticanje razvoja postojećih procesa, proizvoda i usluga, u cilju jačanja konkurentnosti i izvoznog potencijala MMSP kroz unapređenje produktivnosti i profitabilnosti, uz otvaranje novih radnih mjesta, kao i stimulisanje osnivanja novih privrednih subjekata.

Specifični ciljevi Programa su:

- podsticanje investicione aktivnosti kroz ulaganja u nabavku opreme velike i male vrijednosti;
- podsticanje razvoja preduzetništva kod žena i mladih kroz posebne podsticajne mehanizme podrške;
- podizanje nivoa automatizacije poslovnih procesa, nivoa znanja upravljačkih i operativnih struktura kod MMSP kao rezultat digitalizacije poslovnih procesa;
- podsticaj transformacije poslovnih i tehnoloških procesa sa linalnog na cirkularni model poslovanja;
- povećanje internacionalizacije MMSP kroz nastupe na međunarodnim sajmovima i sprovođenje marketinških aktivnosti namijenjene za preduzeća koja imaju ostvareno izvozno poslovanje;
- pružanje mentoring usluga za prevazilaženja trenutne situacije i nalaženje najpovoljnijih rješenja za buduće poslovanje kroz dijagnozu, pripremu razvojnih planova, savjetovanje

i uspostavljanje poslovne saradnje;

- podrška početnicima u biznisu kroz osnivanje novih preduzeća i animiranje specifičnih ciljnih grupa – mladih ljudi, žena, studenata, lica sa invaliditetom, nezaposlenih lica za započinjanje biznisa i stimulisanje njihove inovativnosti i kreativnosti i podsticanje daljeg rasta i razvoja MMSP.

- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo**

U kontekstu uspostavljanja stabilne i konkurentne privrede, razvoj Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. utemeljenje je našao u krovnim nacionalnim dokumentima, koji su dati u nastavku:

- **Industrijska politika Crne Gore 2019-2023**, teži povećanju konkurentnosti crnogorske ekonomije fokusirajući se na razvoj industrijskog sektora. Kroz realizaciju različitih mjera podstiče uspostavljanje zdravog poslovnog ambijenta za modernizaciju industrije, podsticajem inovacija i razvojem preduzetništva, kroz povećanje produktivnosti i zaposlenosti, kao i bolji pristup domaćem i međunarodnom tržištu u smislu pojednostavljenja procedura za trgovinu.
- **Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024**, sa prioriternim oblastima sa najvećim potencijalom za ekonomski razvoj, gdje je prepoznato da se razvoj zdrave investicione politike i konkurentna ekonomija temelji na znanju i resursima koji treba da budu valorizovani, kroz povezane prioritete. Kao ključni strateški prioriteti i ciljana područja razvoja prepoznati su: održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti ishrane; energija i održivo okruženje; održivi i zdravstveni turizam.
- **Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030**, koja posebno inicira podsticaj konkurentnosti uslovljenu transformacijom poslovnog sektora kroz proces „ozelenjavanja“ postojećih radnih mjesta, što je prepoznato u okviru strateškog cilja 4.4.7. Povećati nivo konkurentnosti crnogorske ekonomije za održivi razvoj i zelena radna mjesta.
- **Strategija razvoja ženskog preduzetništva Crne Gore 2021-2024** kroz definisani okvir, strateške ciljeve, mjere podrške uspostavlja osnove za efikasnu implementaciju politike u cilju jačanja konkurentnosti ženskog preduzetništva i efektivne javne politike koja promoviše i podržava žensko preduzetništvo.
- **Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje Crne Gore 2020-2024** daje značaj konceptu razvoja konkurentnosti kroz razvoj i implementaciju programa za podsticanje preduzetništva u ključnim sektorima (IT, zelena ekonomija, digitalna ekonomija, kreativne industrije itd.). Imajući u vidu obuhvat i kompleksnost ove oblasti, pored nacionalnih krovnih dokumenata, osnov za definisanje politika i mjera za jačanje konkurentnosti MMSP uključuje i ključne politike za primjenu najboljih praksi u Evropskoj uniji, kao što je nova **Industrijska strategija za globalno konkurentnu, zelenu i digitalnu Evropu**.

Dodatno, razmatrane su druge EU politike razvoja u cilju podsticaja inkluzivnog ekonomskog razvoja, kao što su: **Digitalna agenda za Zapadni Balkan**, **Zelena agenda 2030**, **Strategija razvoja Jugoistočne Evrope 2020-2030**, kao i prateća dokumenta za razvoj MMSP, koja podrazumijevaju da se u središte svih budućih privrednih aktivnosti stavi održivi razvoj, štednja resursa, zaštita prirode, odnosno da se postigne sinergijski efektivan balans između privrednog razvoja i očuvanja životne sredine. Kao veoma značajan strateški dokument za dalji pravac razvoja privrede Crne Gore, razmatran je i **Akt o malim preduzećima**, dokument koji prati ostvarenost politika razvoja malih i srednjih preduzeća na Zapadnom Balkanu i Turskoj.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- **Objasni preferiranu opciju?**

Objasni preferiranu opciju?

Povećanje konkurentnosti ima presudnu ulogu kako u kratkoročnom, tako i u dugoročnom privrednom razvoju, stvarajući snažnu i izvozno orijentisanu privredu, jačajući njeno integrisanje i prepoznatljivost na evropskom i svjetskom tržištu.

U kontekstu uspostavljanja stabilne i konkurentne privrede, implementacija Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu, predstavlja čvrstu bazu za ubrzan proces diverzifikacije ekonomije i podrške sektoru mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika u onim segmentima privredne aktivnosti koja zahtjeva snažan set finansijskih i nefinansijskih podsticajnih mjera, kako bi se tržištu ponudili proizvodi i usluge dovoljno konkurentni da stvore dodatnu vrijednost i podstaknu pokretanje izvozne komponente biznisa.

Program za unapređenje konkurentnosti privrede 2023. kao već prepoznat mehanizam, ali dodatno unaprijeđen i prilagođen aktuelnom trenutku, u kratkom roku daće snažne pozitivne rezultate. Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu predviđeno je sprovođenje devet programskih linija podrške:

1. Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti;
2. Programska linija za podršku malim ulaganjima;
3. Programska linija za podršku digitalizaciji;
4. Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije;
5. Programska linija za podršku internacionalizaciji;
6. Programska linija za unapređenje marketinga;
7. Programska linija - Vaučeri za žene i mlade u biznisu;
8. Programska linija za početnike u biznisu;
9. Programska linija za pružanje mentoring usluga.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**

Predmetnim Programom, odnosno pojedinačnim programskim linijama targetira se dalji podsticaj investicija, kroz nabavku opreme velike i male vrijednosti, digitalna transformacija biznisa, prelazak sa linearnog na cirkularni model poslovanja, jačanje izvoznih potencijala privrednih subjekata, jačanje marketinških aktivnosti, kao i podrška početnicima u biznisu uz obaveznu mentorsku podršku, kako bi se na najbolji mogući način zadovoljile potrebe crnogorske privrede.

Stremeći ka razvoju preduzetništva mladih i ekonomskom osnaživanju žena, posebne podsticajne finansijske i nefinansijske mjere podrške biće usmjerene ka ovim ciljnim grupama. Podsticajni mehanizmi će se ogledati, kako kroz Program u cjelini, tako i kroz posebnu programsku liniju - **Vaučeri za žene i mlade u biznisu**, kako bi se olakšalo poslovanje ovih ciljnih grupa, uslijed otežanog pristupa finansijskim sredstvima, nedostatka odgovarajuće kreditne istorije i mogućnosti obezbjeđenja odgovarajućeg kolateralu.

Kako bi se podstakla razvojna komponenta biznisa i smanjile regionalne razlike, a istovremeno doprinijelo povećanju produktivnosti MMSP koja posluju u manje razvijenim opštinama Crne Gore, Programom su i ove godine predviđeni posebni intenziteti finansijske podrške usmijereni prvenstveno na **razvoj manje razvijenih opština**, shodno Indeksu razvijenosti jedinica lokalne samouprave.

- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).**

Primijenom predmetnog Programa, nisu predviđeni troškovi za građane i privredu. Program upravo ima stimulaturni efekat na privredu, odnosno poslovanje mikro, malih, srednjih preduzeća i preduzetnika kroz paket mjera finansijsko-nefinansijske podrške koji će pozitivno uticati na poboljšanje poslovanja privrednih subjekata i unapređenja njihovih preduzetničkih znanja i vještina.

- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.**

Kao što je i objašnjeno kroz odgovor na prethodno pitanje donošenje Programa ne proizvodi troškove. Sredstva koja su predviđena za realizaciju projektnih aktivnosti u dijelu podsticaja investicija, digitalizacije biznisa, prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, internacionalizacije biznisa i podrške razvoja preduzetništva žena i mladih doprinijeće stvaranju nove tržišne vrijednosti. Samim tim pozitivne posljedice donošenja propisa imaju znatno veće pozitivne efekte od troškova.

- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.**

Primijena Propisa i paketa finansijsko -nefinansijske podrške koji isti nudi će doprinijeti osnivanju novih privrednih subjekata i otvaranju novih radnih mjesta, što će doprinijeti poboljšanju konkurentnosti proizvoda i usluga preduzeća kako na domaćem tako i na međunarodnom tržištu.

- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Što se tiče administrativne opterećenosti i biznis barijera, a u cilju što većeg rasterećenja privrednih subjekata, potpuno **digitalizovan informacijski sistem** biće u funkciji rasterećenja privrednih subjekata od momenta apliciranja do predaje zahtjeva za refundaciju, uz pribavljanje dijela neophodne dokumentacije po službenoj dužnosti, kako bi se doprinijelo smanjenju administrativnih barijera, a cjelokupan proces primanja i obrade podnešenih zahtjeva učinio što bržim i efikasnijim, što je bila praksa i prethodne dvije godine sprovođenja Programa.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- **Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?**

Ukupan budžet opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. je **3.000.000,00€**, dok su pojedinačni iznosi, kao i način i dinamika dodijele podrške definisani pojedinačnim programskim linijama. Sredstva za realizaciju Programa u iznosu od **3.000.000,00€** obezbjeđena su u okviru budžetskih sredstava Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma u skladu sa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, sa sljedećih pozicija: **4181 Subvencije** (Program 15 034: Podsticanje investicija i unapređenje konkurentnosti, Potprogram 15 034 002 Unapređenje konkurentnosti privrede, Aktivnost 15 034 002 002 Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere finansijske podrške-5.085.000,00€) i **4147 Konsultantske usluge** (Aktivnost 15 034 002 003: Unapređenje konkurentnosti privrede kroz mjere nefinansijske podrške u iznosu 64.488,93€).

Intenzitet državne pomoći programskih linija će se usmjeravati poštujući princip kumulacije, odnosno zajedno sa ostalom pomoći koju dodijeljuje institucije sa državnog i lokalnog nivoa: do 70% za mikro i mala preduzeća, do 60% za srednja preduzeća, do 80% za preduzeća u kojima osobe ženskog pola i/ili starosti do 35 godina učestvuju u vlasničkoj strukturi minimum 50%.

Apliciranje u okviru pojedinačnih programskih linija podrazumijeva da privredni subjekat ne može po istom investicionom projektu aplicirati kod više javnih institucija, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Za privredne subjekte koji posluju u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% primjenjivaće se podrška koja uvažava regionalni aspekt i razvrstavanje jedinica JLS prema stepenu razvijenosti Uvećani procenat bespovratne podrške biće definisan svakom pojedinačnom programskom linijom. Za privredne subjekte koji posluju u jedinicama lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti iznad 100%, nema uvećanja procenta podrške bespovratnih sredstava.

Kad je u pitanju intenzitet pomoći, isti je posebno definisan u svakoj od programskih linija, i to:

- 1. Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti** do 40% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, u iznosu ne manjem od 8.000,00€, niti većem od 40.000,00€ (vrijednost opreme se kreće u rasponu od 20.000€ do 100.000€ neto fakturisane vrijednosti), a 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, u iznosu od 10.000,00€ do 50.000,00€ za privredna društva u vlasništvu žena, mladih i privrednih društava iz manje razvijenih opština.
- 2. Programska linija za podršku malim ulaganja** – do 50% iznosa opravdanih troškova, u maksimalnom iznosu do 6.000,00€ bez PDV-a; odnosno do 80% opravdanih troškova u maksimalnom iznosu do 7.500,00€ bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina, odnosno do 70% opravdanih troškova bez PDV-a, u maksimalnom iznosu do 7.000,00 € za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100%.
- 3. Programska linija – vaučeri za žene i mlade u biznisu** - od 70% iznosa opravdanih troškova u maksimalnom iznosu do 7.000,00€ bez PDV-a za mikro, mala, srednja preduzeća i preduzetnike kod kojih u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 100% učestvuju osobe ženskog pola i/ili osobe koje imaju do 35 godina starosti. Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10% iznosa opravdanih troškova, dok se maksimalno dozvoljeni iznosi neće mijenjati.
- 4. Programska linija za podršku digitalizaciji** - do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 2.500,00€, odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 4.000,00€ za žene i mlade do 35. godina starosti (Komponenta I); odnosno do 60% iznosa opravdanih troškova za srednja i do 70% iznosa opravdanih troškova za preduzetnike, mikro i mala preduzeća bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 20.000,00€ (komponenta II). Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10% iznosa opravdanih troškova, dok se maksimalno dozvoljeni iznosi neće mijenjati.
- 5. Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije** - do 70% za preduzetnike, mikro i mala preduzeća odnosno do 60% za srednja preduzeća iznosa opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 4.500,00€ odnosno do 10.000,00€ bez PDV-a (Komponenta I); odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina, u iznosu do 15% vrijednosti realizovanog kredita, za kredite vrijednosti do 30.000,00€, a u maksimalnom iznosu do 4.500,00€ i do 10%, za kredite vrijednosti od 30.000,00€ do 100.000,00€, u maksimalnom iznosu do 10.000,00€. (Komponenta II). Za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalnih samouprava (JLS) sa indeksom razvijenosti do 100% intenzitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10% iznosa opravdanih troškova, dok se maksimalno dozvoljeni iznosi neće mijenjati.
- 6. Programska linija za podršku internacionalizaciji** - do 70% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a u maksimalnom iznosu do 8.000,00 € (Komponenta I); do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a odnosno u maksimalnom iznosu do 4.000,00€ (Komponenta II); odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 5.000,00€ (Komponenta I), odnosno do 9.000,00€ bez PDV-a (Komponenta II) za žene i mlade do 35. godina, kao i za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalne samouprave sa indeksom razvijenosti do 100%.

- 7. Programska linija za unapređenje marketinga** - do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a u maksimalnom iznosu do 1.000,00€ (Komponenta I); do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a u maksimalnom iznosu do 3.000,00€ (Komponenta II); do 50% iznosa opravdanih troškova bez PDV-a u maksimalnom iznosu do 3.000,00€ (Komponenta III), odnosno do 80% opravdanih troškova bez PDV-a, a u maksimalnom iznosu do 1.500,00€ (Komponenta I), odnosno do 4.000,00€ (Komponenta II), odnosno do 4.000,00€ (Komponenta III) bez PDV-a za žene i mlade do 35. godina, kao i za privredne subjekte koji su registrovani i obavljaju djelatnost u jedinicama lokalne samouprave sa indeksom razvijenosti do 100%.
- 8a. Programska linija za početnike u biznisu (finansijska komponenta)** – do 15% vrijednosti realizovanih kreditnih sredstava, za kredite vrijednosti do 25.000,00€, a u maksimalnom iznosu do 3.000,00€, odnosno do 10%, za kredite vrijednosti od 25.000,00 do 50.000,00€, u maksimalnom iznosu do 5.000,00€.
- 8b. Programska linija za početnike u biznisu (nefinansijska komponenta)** – do 100% konsultantskih usluga, u skladu sa de minimis pravilima;
- 9. Programska linija za pružanje mentoring usluga** – do 100% konsultantskih usluga, u skladu sa de minimis pravilima.

- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**

Finansijska sredstva se obezbjeđuju po principu refundacije, jednokratno.

- **Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.**

Propisom ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.

- **Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?**

Sredstva su planirana predlogom Zakona o budžetu za 2023. godinu.

- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?**

Usvajanjem propisa neće se stvoriti osnova za donošenje podzakonskih akata.

- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**

Implementacijom propisa indirektno će doći do povećanja prihoda za budžet Crne Gore kroz povećanje broja MMSP, otvaranja novih radnih mjesta, stvaranjem nove vrijednosti i sl., po osnovu korišćenja finansijsko podsticajnih mjera samom propisa.

- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**

Metodologija kojom se došlo do obračuna finansijskih izdataka/prihoda zasnovana je na praćenju utroška finansijskih sredstava za svaku pojedinačnu programsku liniju u okviru

Programa tokom prethodnih godina, praćenju interesovanja privrede i njihovih zahtjeva za finansijskim sredstvima, eksternoj evaluaciji Programa i sl.

- **Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?**

Odluku o dodijeli sredstava donosi Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, na predlog komisija, a informaciju o implementaciji podrške po svim programskim linijama donosi Vlada CG, sa prethodno pribavljenim mišljenjima i saglasnostima nadležnih organa, Ministarstva finansija i Agencije za zaštitu konkurencije.

- **Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.**

Tokom izrade propisa nije bilo primjedbi na dostavljeni tekst.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**

Nije korišćena eksterna ekspertska podrška u pripremi predmetnog Programa. Program se od 2019. godine sprovodi kontinuiranom dinamikom.

- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**

Redovne konsultacije obavljamo sa predstavnicima privrede, preko Savjeta za konkurentnost tokom pripreme izrade samog Programa, uvažavajući primjedbe i sugestije u mjeri mogućeg i primijenjivog, sa ciljem unapređenja sprovođenja samog programa.

- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana.**

Glavni rezultati konsultacija i predlozi za unapređenje odnose se na smanjenje administrativnih koraka u ocijeni samih aplikacija, skraćanju vremena obrade pojedinačnih zahtjeva i isplate sredstava za refundciju, potrebi za podrškom za unapređenje poslovanja u dijelu nabavke opreme velike i male vrijednosti, digitalne transformacije biznisa, podrške sajamskim manifestacijama, unapređenju marketinških aktivnosti i razvoja preduzetništva mladih i žena u biznisu.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**

Za sada nijesu prepoznate prepreke za implementaciju propisa. Propis se uspješno implementira duži niz godina.

- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**

Upoznavanje i informisanje privrede kroz poslovna udruženja i organizacije o uslovima i kriterijumima za učešće u Programu kako bi se obezbijedilo da informacija o mogućnostima korišćenja finansijsko-nefinansijekih podsticajnih mjera bude dostupna svih zainteresovanim privrednim subjektima koji ispunjavaju uslove propisane Programom.

- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**

Glavni indikatori prema kojem će se mjeriti implementacija propisa su broj podržanih privrednih subjekata, broj podržanih žena i mladih, povećanje broja zaposlenih, povećanje obima i vrijednosti prometa, poboljšanje plasmana na inostrana tržišta, i sl.

- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

U svrhu sprovođenja kontrole namjenskog korišćenja sredstava, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, prije donošenja odluke o refundaciji, obavlja obavezan monitoring neposrednim uvidom na lokaciji poslovnih objekata podnosioca prijave, osim ako procedura sprovođenja programske linije isto onemogućava. Privredni subjekat dužan je da Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizam i Agenciji za zaštitu konkurencije u svakoj fazi pripreme i realizacije aktivnosti koje su predmet podrške omogući namjensku kontrolu trošenja sredstava i uvid u finansijsku dokumentaciju, u periodu od tri godine od dana odobrenja bespovratne podrške.

Izveštaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma.

Evaluacija Programa će se obavljati od strane eksternih konsultanata. U skladu sa prirodom dinamike realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, može obuhvatiti vremenski period nakon druge odnosno treće godine implementacije Programa za unapređenje konkurentnosti programa za 2023. godinu.

Datum i mjesto

2.3.2023.g., Podgorica

Starješina

Goran Đurović, ministar